

Indholdsfortegnelse¹

Ekskurser	11
Om oversættelser, citater og henvisninger	12
Ordliste	13
Forkortelser	18
Forord	24
Indledning	29
Forfatteren	34
Modtagerne	43
Datering og affattelsessted	46
Tolkningstyper og tolkningsmetoder	51
Forudsætninger for forståelse af skriftet	55
Genre	58
Skriftets tema: Jesu genkomst til frelse og fortabelse	63
Skriftets anliggende: Omvendelse og tro	68
Billedsproget som retorisk-emotionelt virkemiddel	72
Skriftets anledninger	74

1 Indholdsfortegnelsen til selve kommentaren afspejler til en vis grad opbygningen af Åb. Men når man når til kapitel 15-16, er der så mange indrykninger, at overskueligheden går tabt. Alle nye større afsnit behandles derfor som helt nye kapitler, hvad overskrifterne angår. Den opmærksomme læser vil kunne se det på overskrifternes indhold. En grafisk oversigt findes s. 101.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Andre teologiske hovedtanker	80
Læren om Kristus	80
Antikrist	81
Læren om kirken	86
Nyskabelse	90
Historieforståelse	91
Sammenfatning	92
Johannes' fortælleteknik	93
Struktur	94
Prologen (1,1-8)	103
Prologens første del (1,1-3)	105
Brevindledning med tema (1,4-8)	109
Brevindledning (v. 4-5a)	110
Lovprisning (v. 5b-6)	113
Tema: Menneskesønnens komme (v. 7f)	116
Det første syn (1,9-3,22)	121
Indledning til det første syn (1,9-10a)	121
Indledning til de syv skrivelser (1,10b-20)	124
De syv skrivelser til de syv menigheders biskopper (2,1-3,22)	130
Indledning	130
Til menighedens biskop i Efesos (2,1-7)	134
Til menighedens biskop i Smyrna (2,8-11)	139
Til menighedens biskop i Pergamon (2,12-17)	143
Ekskurs: Nikolaitterne, Jezabel og gnostikere	145
Til menighedens biskop i Thyatira (2,18-29)	148
Til menighedens biskop i Sardes (3,1-6)	155
Til menighedens biskop i Filadelfia (3,7-13)	160
Til menighedens biskop i Laodikea (3,14-22)	165
De syv skrivelser	171
Det andet syn (4,1-22,5)	173
Indledning til det andet syn og særligt til 4,1-16,21	173
Indledning til 4,1-5,14	176

INDHOLDSFORTEGNELSE

Den hellige Guds åbenbarelse eller komme (4,1-11)	177
Indledning til det andet syn (4,1-2a)	177
Åbenbaringen af Gud (4,2b-11)	178
Lammet og bogrullen (5,1-14)	183
Afsluttende bemærkninger	190
De syv segl (6,1-8,1)	193
Indledning	193
Indledning til de første fire segl (6,1-8)	195
Rytteren på den hvide hest (6,1-2)	197
De tre efterfølgende ryttere (6,3-8)	199
Det femte segl (6,9-11)	202
Det sjette segl (6,12-7,17)	210
Indledning	210
Guds og Lammets vredes store dag (6,12-17)	211
Besegling af de kristne (7,1-8)	213
Den store hvide flok (7,9-17)	218
Det syvende segl (8,1 + 8,2-16,21)	224
De syv basunstød (8,2-14,20 + 15,1-16,21)	227
Indledende beskrivelse af de syv engle (8,2-6)	227
Indledning til de syv basuner	229
De fire første basuner (8,7-12)	230
Indledning til de tre veer/de tre sidste basunstød (8,13)	232
Det femte basunstød eller Det første ve (9,1-11)	233
Overgang til nyt afsnit (9,12)	238
Det sjette basunstød eller Det andet ve (9,13-11,13)	238
De fire engle og krigshestene (9,13-19)	238
'Englen' med den lille bogrulle: Johannes skal igen profetere (10,1-11)	242
De to vidner (11,1-13)	248
Ekskurs: "42 måneder", "1260 dage", "en tid, to tider og en halv tid" samt "tre en halv dag"	250
Afsluttende bemærkninger til det sjette basunstød eller det andet ve	264

INDHOLDSFORTEGNELSE

Overgang til nyt afsnit (11,14)	265
Det syvende basunstød eller Det tredje ve (11,15-16,21)	267
Indledning	267
Begyndelsen på det syvende basunstød (11,15-19)	267
‘Et stort tegn’ (12,1-14,20)	275
Kristi komme og krig (12,1-13,18)	275
Messias’ sejr over dragen (12,1-6)	280
Første del af dragens nederlag (12,7-11)	285
Overgang (12,12)	290
Forfølgelsen af Guds folk (12,13-18)	291
De to dyr (13,1-18)	293
Dyret fra havet (13,1-10)	295
Dyret fra jorden (13,11-18)	302
Ekskurs: Tallet seks hundrede seksogtres og kejser Nero	309
Fuldendelse og dom (14,1-20)	311
Indledende bemærkninger	311
Lammet og de ét hundrede og fireogfyrrer tusind på Zions bjerg (14,1-5)	314
De tre engle (14,6-11 + 12f)	317
Den første engel (14,6f)	317
Den anden engel (14,8)	320
Den tredje engel (14,9-11)	321
Udholdenhed er nødvendigt (14,12)	323
Himmelsk kommentar (14,13)	324
Dommen (14,14-20)	326
Afslutning	330
‘Et andet stort tegn’: De syv vredesskåle (15-16)	331
Indledning	331
De syv engle (15,1-16,1)	332
Den første vredesskål (16,2)	338
Den anden og tredje vredesskål (16,3-7)	338

INDHOLDSFORTEGNELSE

Den fjerde vredesskål (16,8f)	340
Den femte vredesskål (16,10f)	341
Den sjette vredesskål (16,12-16)	342
Den syvende vredesskål (16,17-21)	345
Afslutning på septetterne	348
Kristi komme til dom og frelse (17,1-22,5)	349
Dommen over Babylon (17,1-19,10)	349
Indledning	349
Dommen over skøgen Babylon (17,1-18)	350
Skøgen Babylon på dyret (17,1-6)	350
Betydningen af 'dyret' (17,7-17)	354
Det faldne Babylon (18,1-24)	361
Indledning (18,1)	362
Proklamationen (18,2-3)	362
Formaning til Guds folk (18,4-8)	365
Veråbene over Babylon (18,9-19)	369
Jordens konger (18,9-10)	369
Jordens købmænd (v. 11-17a)	371
Ekskurs: Varerne i Åb 18,12f	371
Søfolkene (18,17b-19)	373
Overgang (v. 20)	375
Englens tegnhandling og beskrivelse af Babylon (18,21-24)	376
Overgang: Lovprisning og saligprisning (19,1-10)	377
Lovprisning (19,1-4)	378
Bryllupsfesten (19,5-10)	379
Afsluttende bemærkninger til dommen over Babylon	386
Åbenbaringen af Jesus Kristus til dom og frelse (19,11-21,8)	387
Dommen over dyret og den falske profet (19,11-21)	387
Rytteren på den hvide hest (19,11-16)	388
Guds store måltid og dom (19,17-21)	391
Dommen over dragen (20,1-10)	394
Indledning	394

INDHOLDSFORTEGNELSE

Ekskurs: Tusindårsriget i tolkningshistorien	394
Fængslingen af dragen (20,1-3)	399
Ekskurs: De tusinde år og Satans virksomhed	400
Opstandelse til evigt liv (20,4-6)	404
Den endelige dom over dragen (20,7-10)	408
Opstandelsen til dom (20,11-15)	411
Den nye himmel og den nye jord og fuldendelsen (21,1-4)	414
Gud taler (21,5-8)	417
Bruden, Lammets hustru (21,9-22,5)	423
Kristi brud, Det ny Jerusalem (21,9-27)	423
Ekskurs: Ædelsten	428
Nyskabelsen af himlen og jorden fuldendes (22,1-5)	432
Afsluttende bemærkninger	435
Epilog (22,6-21)	437
Overgang (22,6-9)	438
Tiden for dommen er nær (22,9-11)	440
Jesu ord og hvad kirken skal svare (22,12-20)	441
Afsluttende velsignelse (22,21)	448
Referencer	449

Ekskurser

Nikolaitterne, Jezabel og gnostikere	145
»42 måneder«, »1260 dage«, »en tid, to tider og en halv tid« samt »tre en halv dag«	250
Tallet seks hundrede seksogtres og kejser Nero	309
Varerne i Åb 18,12f	371
Tusindårsriget i tolkningshistorien	394
De tusinde år og Satans virksomhed	400
Ædelsten	428

Forord

Det siger sig selv, at en kommentar som denne ikke bliver til på en øde ø. Jeg begyndte at studere Johannes' Åbenbaring (Åb) allerede i min studietid. Jeg vil gerne have lov til at rette en varm tak til lektor, lic.theol. Aage Pilgaard for mange samtaler og en aldrig svigtende opbakning og interesse i mine Åb-projekter.

Uden brød på bordet havde jeg ikke kunnet fortsætte mine Åb-studier efter min kandidateksamen. Jeg er taknemmelig for, at man dengang kunne få uddannelsesorlov i Danmark, hvis man var under forskeruddannelse, og at man kunne optages på doktorgradsprogrammet på Det teologiske Menighetsfakultet i Oslo med en sådan finansiering. I næsten alle de år, jeg var doktorgradsstuderende, havde jeg professor, dr.theol. Karl Olav Sandnes som vejleder. Uden hans vejledning og forskningspsykologiske forståelse ville jeg næppe være blevet færdig med min afhandling. Dr.theol. Sverre Bøe stillede generøst sit kontor til rådighed for mig, modtog mig som gæst i sit hjem og drøftede Åb med mig både mundtligt og skriftligt. Førsteamanuensis Martin Synnes var altid parat til en faglig drøftelse af Åb. Ikke alene fulgte professor Hans Kvalbein interesseret med og påtog sig den store opgave at deltage i vurderingen af mit faglige arbejde, men han viste også mig og min familie en personlig interesse, som vi ikke har glemt. Disse få må nævnes som repræsentanter for det faglige miljø, som har været med til at skabe mig som Åb-kommentator – om end de måske ikke ligefrem er enige med mig i min forståelse af Åb. Hjertelig tak alligevel!

Godt halvvejs med doktorgradsarbejdet blev jeg kaldet af Menighetsfakultetet i Århus. I de ti år, jeg var ansat, fik jeg gjort afhandlings-

arbejdet færdigt samt skrevet denne kommentar. Mine studie- og arbejdsår på MF har formet mig, også derhen hvor de ikke ønskede det!

Credo Udvalget ønskede – med rette – nogle ændringer, som jeg af forskellige grunde ikke havde mulighed for i adskillige år. Jeg vil gerne rette en hjertelig tak til Jens og Karin Trollér Mikkelsens Fond, som gjorde det muligt for mig at revidere hele kommentaren i august-september 2009.

Jeg må også have lov til at nævne dem, som jeg altid har tænkt meget på, når jeg har arbejdet med Åb. For det første er der alle dem, jeg har undervist rundt omkring i over tyve år. De ville gerne vide, hvad Åb betyder, men de ville også gerne have det at vide, så de kunne forstå det. For det andet er der dem, jeg i flere omgange fik lov til at undervise i Åb på Menighedsfakultetet. Det var et privilegium at få lov til at lære sammen med dem.

Blandt mange, jeg tænker på med taknemmelighed, må jeg særligt nævne Hans-Ole Bækgaard (Olsen) for venskab, samarbejde og en fælles interesse for Åb gennem rigtig mange år. Bækgaards *Se! Jeg kommer snart!* fra 2008 er et fint studiehæfte, som tolkningsmæssigt harmonerer rigtig godt med denne kommentar. På Lohses Forlag har Bækgaard også udgivet et studiehæfte til Åb 2-3 med titlen *Jeg kender dine gerninger* fra 2009.

Endelig er der Credo Forlag. Det var dristigt at spørge mig om at skrive denne kommentar! En særlig tak til Inger Margrethe Kofod-Svendsen, som har været min primære samarbejdspartner i de fleste af årene. Tak til Credo Udvalget og forlagsleder Rolf Weber for kritik. Tak til Jacob Bank Møller og Kirsten Jensen, som nu i den sidste fase med aldrig svigtende humør har sørget for, at alt gik, som det skulle.

Alle de mange, jeg har nævnt, og mange flere til – ikke mindst gennem litteratur og via kommunikation på nettet – har bidraget til, hvad der måtte være af nyttigt i denne kommentar. Alle mangler og uopdagede fejl har jeg alene ansvaret for.

Sidst, men ikke mindst, vil jeg takke min hustru og mine børn. Kun min hustru har kendt mig nogle få år, hvor jeg ikke har været optaget af Åb. I de nogle gange lange perioder, jeg har arbejdet fra morgen til aften med at læse og skrive, har jeg fra dem alle mødt en enestående opbakning.

FORORD

Hvis det er lykkedes for mig at forklare i det mindste noget af Åb på en forståelig måde, har min families tålmodighed, når jeg igen og igen prøvede mine forklaringer af, sin del af æren. Af og til har jeg forståeligt nok mødt et ønske om at se mig noget mere. Heldigvis! Min hustrus kærlighed til mig har gjort, at jeg aldrig har været i tvivl om, hvor stærk ægteskabsmetaforen i Åb er!